

Hans Fredrik Dahl og fascismen

Arb. nr. 28/2. 92

David Irving har et troverdighetsproblem, og det blir også et problem når Hans Fredrik Dahl ikke innser det.

I en Pax-bok fra 1972 som er lykkelig glemt, svarer forfatteren Hans Fredrik Dahl slik på det spørsmål han stiller i tittelen, Hva er fascisme?:

«Fascismen kan forstås som *tendensen i retning av utvikling av et selvstendig diktatur* (Dahls uthevelse) – tendensen til å nedbygge demokratiske rettigheter, til

å innstramme den sosiale kontrollen ved å selvstendig gjøre sentrale maktfunksjoner i samfunnet og trekke dem tilbake fra institusjonalisert kontroll. Det er klart at ethvert steg i denne retningen kan forstås som fascisme, selv om den ikke har den fascistiske stat som mål eller mulighet.»

Minst like klart er det at denne definisjonen er pro-

Per Egil Hegge

kommentar

blematisk, blant mange grunner fordi den kan, og også for 25 år siden fullt ut kunne, anvendes på sovjetdiktaturet. Ikke bare på Stalins eller Brezjnevs variant, men på Lenins styresett helt fra januar 1918, da den konstitusjonsgivende forsamling ble jaget på dør.

Og det er et spørsmål om ikke Dahls noe upresise, for ikke å si værsløse omgang med uttrykk har gjort ham til skyteskive for en rekke kritikere innenfor og utenfor historikerfagets skigard. Både muntlig og skriftlig kan det jo i kampens hete rote seg til for noen hver av oss, men jeg må tilstå at jeg

nikket gjenkjennende da Dahl i en radiodebatt denne uken presterte følgende: «Og jeg kan forsikre deg om at Irving i morgen kanskje vil ha skiftet mening.»

Bastante forsikringer går ikke så godt sammen med adverbet «kanskje», som tvert imot formidler et element av usikkerhet.

11 år etter 1972, som kulturredaktør i Dagbladet, hevdet Dahlat Kaj Skagens bok «Bazarovs barn» inneholdt fascistiske oppfatninger. Om Kaj Skagen kan mangt sies, men det er vanskelig å presse ham inn i noe fascistbegrep. Det er like vanskelig å forsikre seg mot den oppfatning at slike formuleringer kanskje er forvirrende, eller rettere sagt at de gjenspeiler en viss forvirring.

I går svarte Hans Fredrik Dahl på kronikkplass i Dagbladet på Odd-Bjørn Fures skarpe kritikk i pamfletten «Kampen mot glemnelsen». Her vedgår han at hans karakteristikk av den omstridte David Irving som «den fremste kildekritiker innen nazismens historie» var ubetenksom – han burde ha sagt at han var en av de fremste eller blant de ledende.

Nå er problemet ved David Irving at han utenfor benekternes hakekorstilbedende skare ikke nyter noen

som helst anerkjennelse som kilde *kritiker*. Som graver, som oppleter, som sporhund, er han blitt berømt. Som kritiker og analytiker er han beryktet. Derfor er det misvisende når Aftenpostens intervju med historikeren Øystein Sørensen fikk overskriften «Forsvarer Dahls Irving-analyse». I intervjuet gjør Sørensen alt annet enn det.

Det blir også litt forskrudd når Dahl sier, som til Aftenposten i forgårs, at Irving er «på tynn is» når han benekter at Auschwitz var en dødsleir. På tynn is? Hvor hett skal det være i krematoriene, og hvor mange lik skal bli til aske, før Dahl skjønner at Irvings tynne is ikke bærer? Hvor mange ganger skal Irving bruke anførselstegn rundt uttrykket «gasskamre» før Dahl innser at denne skriveteknikk innebærer både en fornektelse av en av århundrets verste uhyrligheter og en forhånelse av ofrene og deres slektninger?

Talldiskusjonen byr meg så pass imot at jeg avstår. Men den som vil hevde at Auschwitz-Birkenau bare var en «vanlig» konsentrasjonsleir, beklageligvis med en viss overdødelighet på grunn av dårlig kosthold og hygiene, må finne seg i at hans eller hennes vurderingsevne og ønske om å

komme sannheten nærmest mulig, blir trukket i tvil. Det er her Irvings troverdighetsproblem ligger, og det blir også et problem når historikeren Hans Fredrik Dahl ikke innser dette.

Men i bunn, helt tilbake fra 1972, kanskje, synes å ligge et begrepsproblem, og muligens er det Olav Duuns ord som setter søkelyset på dets sentrale punkt: «Live, gut, de e eit fali bask. De leri du itj værken me' skolin heill me kjerka, nei.»

Og da hjelper hverken doktorgrader, professorstatus eller kulturredaktørtitler.